

ASIA

Vähimmäisrangaistuksen alittaminen ja puute tuomion sisällössä

ASIAN VIREILLETULO

Hovioikeuden presidentti on 25.11.2019 ilmoittanut, että kärjäoikeus oli 21.3.2019 asiassa antamallaan tuomiolla tuominnut vastaajan törkeästä huumausainerikoksesta 10 kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen, vaikka törkeästä huumausainerikoksesta rikoslain 50 luvun 2 §:n mukaan on tuomittava vähintään yksi vuosi vankeutta.

Kärjäoikeuden puheenjohtajana asiassa oli toiminut kärjätuomari, joka kärjäoikeuden tuomion mukaan olisi ratkaissut asian yksin. Hovioikeuden presidentin saaman tiedon mukaan kärjäoikeuden kokoonpanoon olisivat kuitenkin asiassa tosiasiallisesti kuuluneet myös lautamiehet, mikä oli tuomiossa jäänyt ilmoittamatta.

SELVITYS

Hovioikeuden presidentti on ilmoituksensa liitteenä lähettänyt kysymyksessä olevan kärjäoikeuden 21.3.2019 asiassa antaman tuomion ja hovioikeuden asiassa 7.11.2019 antaman tuomion. Hovioikeus on muuttanut kärjäoikeuden tuomiota siten, että se on tuominnut vastaajan vuoden ja kahden kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen, eli korottanut hänen rangaistustaan.

Kärjäoikeuden puheenjohtajana asiassa kärjätuomarina toiminut tuomari on antanut asiasta selvityksensä ja kärjäoikeuden laamanni lausuntonsa. Selvityksen mukana on toimitettu kysymyksessä olevan asian pääkäsittelystä laadittu pöytäkirja, johon oli merkitty asian ratkaisemiseen osallistuneiden lautamiesten nimet.

RATKAISU

1 Arviointi

1.1 Vähimmäisrangaistuksen alittaminen

Käräjäoikeus on edellä mainitulla käräjätuomarin puheenjohtolla antamalla tuomiolla tuominut vastaajan rikoslain 50 luvun 2 §:ssä säädetystä törkeästä huumausainerikoksesta kymmenen kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen. Mainitun pykälän mukaan rikosentekijä on tuomittava törkeästä huumausainerikoksesta vankeuteen vähintään vuodeksi. Käräjäoikeus on siten asiassa rangaistusta tuomitessaan alittanut törkeästä huumausainerikoksesta säädetyn vähimmäisrangaistuksen.

Käräjätuomari on selvityksessään kertonut virheen olleen seurausta ajatusvirheestä. Laskiessaan yhteen vastaajan kasvattamien kannabiskasvien ja hallussa pitämän kannabiksen määriä ja niiden vaikutusta rangaistukseen oli häneltä jäänyt rangaistusminimi huomioimatta. Käräjätuomari oli ilmoittamansa mukaan huomannut virheen yhdessä syyttäjän kanssa heti pääkäsittelyn päätyttyä, jolloin syyttäjä oli ilmoittanut välittömästi tyytymättömyyttä tuomioon ja oli myöhemmin valittanut siitä hovioikeuteen asian korjaamiseksi. Käräjätuomarin mukaan kyse oli ollut huolimattomuusvirheestä kiireisen työtilanteen keskellä. Hän on ilmoittanut pyrkivänsä olemaan jatkossa huolellisempi.

Käräjäoikeuden laamanni on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota siihen, että käräjätuomari oli havainnut virheen heti tuomion julistamisen jälkeen ja että syyttäjä oli tämän vuoksi heti ilmoittanut tuomioon tyytymättömyyttään ja valittanut siitä hovioikeuteen. Hänen mukaansa esillä oleva asia on yksittäinen tapaus, mutta ei käräjäoikeuden arjessa valitettavasti ainoa laatuun. Laamannin mukaan huolellisuuteen vastaavissa asioissa on käräjäoikeudessa kiinnitetty ja kiinnitetään jatkossakin huomiota.

Tuomioistuinlain 9 luvun 1 §:ssä tuomarilta edellytetään virkatoimissaan huolellisuutta. Käräjätuomari on menetellyt huolimattomasti tuomitessaan vastaajan laissa säädettyä vähimmäisrangaistusta lievempään rangaistukseen.

Virantoimituksessa huolimattomuudesta tehty virhe voi olla rangaistava rikoslain 40 luvun 10 §:ssä tarkoitettuna tuottamuksellisena virkavelvollisuuden rikkomisena. Pykälän mukaan rikosvastuu kuitenkin edellyttää, ettei teko sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat huomioon ottaen ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen.

Käräjätuomarin tekemä virhe sijoittuu tuomarin tehtävien ydinalueelle eli lainkäyttöratkaisun tekemiseen ja se on ollut omiaan vaarantamaan luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen. Käräjätuomari on kertomansa mukaan itse yhdessä asian syyttäjän kanssa havainnut virheen heti pääkäsittelyn päätyttyä. Virheestä aiheutunut vahinko on asiassa jäänyt vähäiseksi virheen korjaututtua säännönmukaisen muutoksenhaun seurauksena, kun syyttäjä oli valittanut tuomiosta hovioikeuteen. Arvioni mukaan käräjätuomarin menettely olisi rikosoikeudellisesti arvioituna tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistössä tarkoitettulla tavalla vähäinen. Kerrotun vuoksi hänen ei ole ollut syytä epäillä syyllistyneen asiassa rikokseen ja hänen menettelyään asiassa on tutkittu vain laillisuusvalvonnallisesti toimituttamatta asiassa esitutkintaa.

Asiassa puheenjohtaja ja lautamiehet ovat yhdessä päätyneet ratkaisuun, joka on tullut käräjäoikeuden tuomioksi. En ole pitänyt aiheellisena ryhtyä tutkimaan asian ratkaisemiseen osallistuneiden lautamiesten menettelyä, sillä he ovat näkemykseni mukaan saaneet luottaa asiassa puheenjohtajana toimineen ammattituomarin laintuntemukseen.

1.2 Tuomion puutteellinen sisältö

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 11 luvun 6 §:ssä on säädetty, mitä käräjäoikeuden rikosasiassa antaman tuomion tulee vähintään sisältää. Pykälän 1 momentin 8 kohdan mukaan tuomiossa on oltava asian ratkaisseiden jäsenten nimet ja virka-asema sekä ilmoitus siitä, onko tuomiosta äänestetty.

Edellä selostettu säännös edellyttää asian ratkaisemiseen osallistuneiden lautamiesten merkitsemistä tuomioon. Saadun selvityksen mukaan kysymyksessä olevan asian ratkaisemiseen oli osallistunut kaksi lautamiestä, joiden nimiä ei ollut tuomioon merkitty. Pääkäsitelystä oli laadittu pöytäkirja, johon asian ratkaisemiseen osallistuneiden lautamiesten nimet oli kuitenkin merkitty.

Virhe on käräjätuomarin ilmoittaman mukaan aiheutunut huolimattomuudesta. Hän ei ollut kiinnittänyt asiaan huomiota tuomion allekirjoittaessaan.

Laamanni on todennut lausunnossaan, että käräjäoikeus on selvityksestä ilmenevällä tavalla ollut päätösvaltainen käsitellessään ja ratkaistessaan asiaa, mutta ratkaisukokoonpanoon kuuluneet lautamiehet olivat jääneet käräjätuomarilta tuomioon merkitsemättä. Tässä hänelle oli laamannin mukaan tapahtunut virhe Ritu-järjestelmää käyttäessään.

Asian ratkaisemiseen osallistuneiden jäsenten nimien ilmoittamisella tuomiossa laissa edellytetyin tavoin on merkitystä muun ohella lainkäyttötoiminnan avoimuuden ja kontrolloitavuuden vuoksi. Se mahdollistaa muun ohella sen selvittämisen, onko asia ratkaistu päätösvaltaisessa kokoonpanossa ja ketkä ovat siitä vastuussa.

2 Johtopäätökset ja toimenpiteet

Käräjätuomari on menetellyt lainvastaisesti tuomitessaan vastaajan hänen syykseen luetusta rikoksesta laissa säädettyä vähimmäisrangaistusta lievempään rangaistukseen.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan jos virkamies, julkisyhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan aihetta syytteen nostamiseen.

Annan käräjätuomarille vastaisen varalle mainitussa lainkohdassa tarkoitetun huomautuksen hänen virheellisestä menettelystään rangaistusta määrätessä.

Käräjätuomari on lisäksi laiminlyönyt laissa säädettyin tavoin ilmoittaa tuomiossa asian ratkaisemiseen osallistuneiden lautamiesten nimet. Kiinnitän kerrotun vuoksi lisäksi vielä käräjätuomarin huomiota huolellisuuteen tuomion kirjoittamisessa.

Lähetän päätökseni tiedoksi asiasta ilmoittaneelle hovioikeuden presidentille ja lausuntonsa antaneelle käräjäoikeuden laamannille.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Osastopäällikkö
Esittelijäneuvos

Petri Martikainen

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

KÄYNTIOSOITE
POSTIOSOITE

Snellmaninkatu 1 A, Helsinki
PL 20, 00023 Valtioneuvosto

PUHELIN 0295 16001
TELEFAKSI 09 160 23975

E-MAIL
INTERNET

etunimi.sukunimi@okv.fi
www.okv.fi